

Collect

Het verzamelmagazine van PTT Post

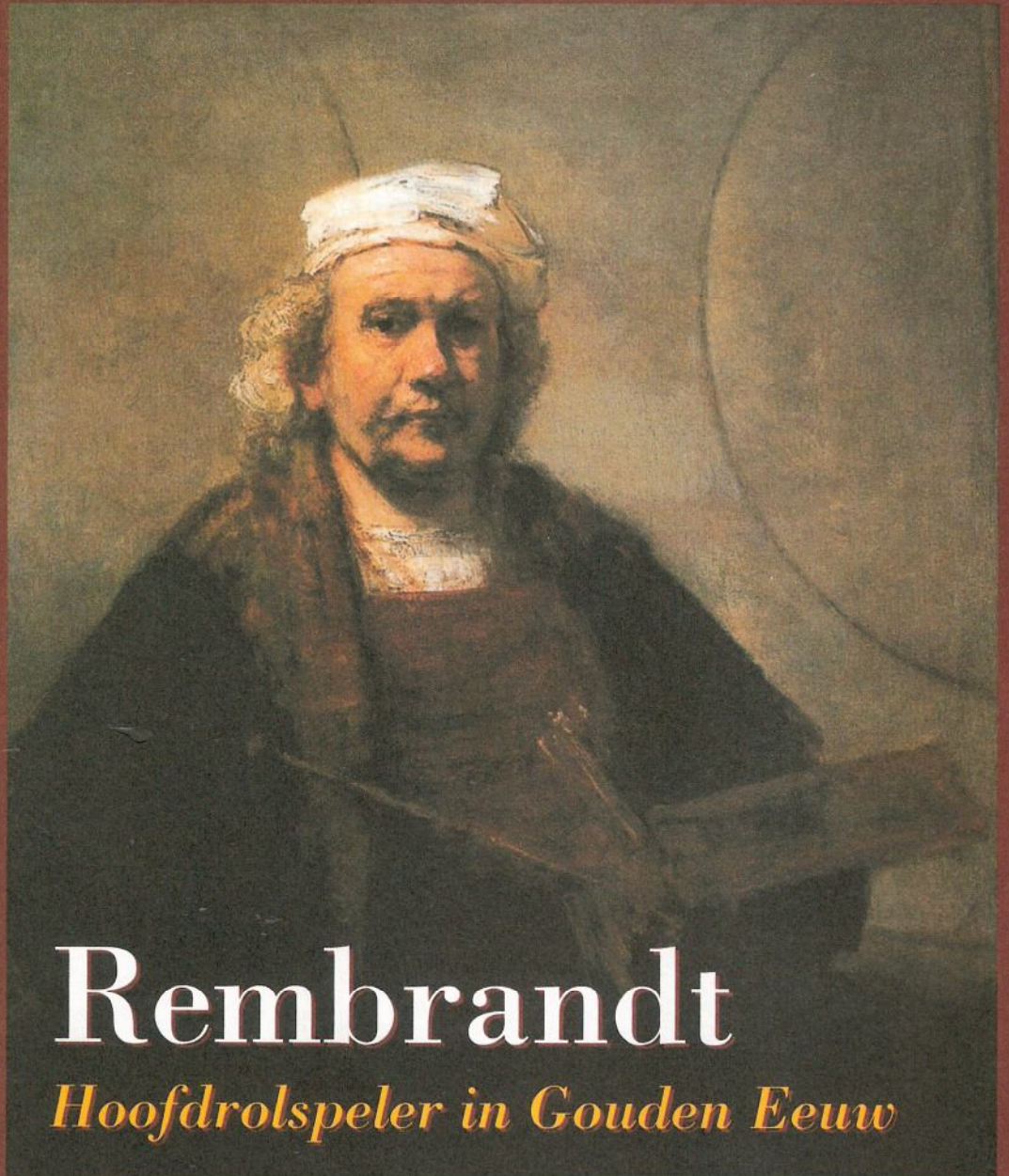
Nieuwe postzegels

Ouderen

Nederland Waterland

Verrassing

Nederlandse Kunst

Rembrandt

Hoofdrolspeler in Gouden Eeuw

Fouten op postzegelformaat
Zoek de verschillen!

De Rembrandt-verzamelaar
Wachten op de Nachtwacht

Collect

Introdactie

Kunst, moderne of oude, leent zich uitstekend voor afbeelding op een postzegel. Door de jaren heen zijn er diverse uitgiften met schilderijen en afbeeldingen geweest. Zo ook naar aanleiding van de komst van de tentoonstelling 'Rembrandt Zelfportretten' naar het Mauritshuis in september van dit jaar. De schilders van de Lage Landen in de Gouden Eeuw krijgen uitgebreid de aandacht. In de rubriek Nieuwe Uitgiften ziet u de zegels die hiervoor ontworpen zijn. En dat is de reden dat we in dit nummer van Collect uitgebreid aandacht

besteden aan kunst op postzegels. En dat postzegels ontwerpen op zich al een kunst is, blijkt wel uit het verhaal over fouten in postzegels. Het zijn soms de kleine details die een zegel spannend maken.

Ruud de Jong

Ruud de Jong, directeur

Colofon

Collect® nr. 20/zomer 1999

Collect is een uitgave van PTT Post.

Redactie Collect, Postbus 1992, 2130 GC Hoofddorp.

Adreswijzigingen, bestellingen en abonnementen: PTT Post,

de Verzamelservice, Postbus 30051, 9700 RN Groningen.

Telefoon: (050) 586 12 34. Telefax (050) 586 31 11.

Uitgever: ©PTT Post BV

Redactie en productie: Media Partners, Stroombaan 4, 1181 VX Amstelveen.

Aan dit nummer werkten mee: John Beckers, Boudewijn Büch, Masja Elting, Greet de Haas, Jasper Jesse, Arjan Jochems, Linde Keij, Carli Kuntz, Paulien van der Lugt, Inez Martini, Ronald Meerkerk, Sarah Saarberg, Roon van Santen, Wilbert Schreurs, Anna-Christina de Wit.

Fotografie: ABC Press, Benelux Press, Eddy Posthuma de Boer, Feddo van Gogh, Goffe Struiksma, Kees Brinkman (KNRM), Rijksmuseum Amsterdam.

Alle aanbiedingen gelden zolang de voorraad strekt. De producent heeft ernaar gestreefd de auteursrechten van de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Wie meent nog zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht zich tot de producent te wenden.

Collect wordt kosteloos toegezonden aan vaste klanten van de Verzamelservice van PTT Post.

Losse verkoopprijs: f 2,95.

ISSN 1381-0561

Zoekt u een postzegelhandel of postzegelvereniging in uw omgeving? Schrijf of bel naar:

- Nederlandsche Vereniging van Postzegelhandelaren (N.V.P.H.), Weteringkade 45, 2515 AL Den Haag, telefoon (070) 347 38 49, fax (070) 322 24 87.
- Nederlandse Bond van Filatelisten-Verenigingen (N.B.F.V.), bezoekadres: Zeelantlaan 11, Utrecht, telefoon (030) 289 42 90, fax (030) 280 01 28.

Inhoud

- 4 **Rembrandt van Rijn**
Rijk geleefd, arm gestorven.
- 6 **Nieuwe postzegeluitgiften**
Postzegelmissies tot en met 8 juni 1999.
- 8 **De Nachtwacht op een zegel?**
Interview met een kunstpostzegelverzamelaar.
- 10 **Column Boudewijn Büch**
- 11 **Actueel**
Het laatste nieuws van de Verzamelservice van PTT Post.
- 13 **Postzegeluitreiking te water**
- 14 **Valse noten en linkse bussen**
Fouten op postzegelmaat.
- 16 **Puzzel**
Prijs: een schitterend boek over schilderkunst.
- 17 **Service-informatie**
- 18 t/m 34 **Shop-pagina's**
- 36 **Collection**
Speciaal voor u geselecteerde artikelen.

Zelfportret (1661-1662)

Er is geen andere kunstenaar die zichzelf zo vaak heeft uitgebeeld als Rembrandt. Er bestaan rond de honderd zelfportretten in verschillende technieken. Rembrandt heeft zichzelf in praktisch al zijn levensfasen geportretteerd: zelfbewust, beschouwend, representatief of niets ontziend. Ook komt de kunstenaar vaak terug te midden van de figuren op zijn historiestukken. Het zelfportret dat gebruikt is voor de postzegel is pas het tweede dat Rembrandt schilderde met een palet in de hand. De bogen achter de figuur zijn heel lang aanleiding geweest tot vele theorieën. Het kan heel goed dat Rembrandt zich hier vergelijkt met een beroemde schilder uit de oudheid, Apelles genaamd. Het verhaal gaat dat Apelles naar Rhodos kwam om voor het eerst een andere meester te ontmoeten, Protogenes. Bij diens huis aangekomen, was Protogenes echter afwezig. Apelles trok met een penseel op een klaarstaand doek een dunne lijn. Toen Protogenes dat bij thuiskomst zag, wist hij meteen dat Apelles op bezoek was geweest. Op zijn beurt trok hij een tweede, even fijne lijn op het doek. Toen Apelles weer kwam, trok hij meteen een derde lijn, die de eerste twee perfect sneed. Op het zelfportret lijkt Rembrandt klaar te staan om die derde lijn te trekken.

De 'Gouden Eeuw' bracht de Republiek der Verenigde Nederlanden veel voorspoed. Ook voor kunstenaars was het een gouden tijd. In die tijd, op 15 juli 1606, werd in Leiden Rembrandt Harmensz. van Rijn geboren, als achtste zoon van een molenaar. Hij zou de belangrijkste schilder uit de Nederlandse geschiedenis worden.

Rembrandt ijk geleef

De ouders van Rembrandt hadden aanvankelijk waarschijnlijk hele andere gedachten over de toekomst van hun zoon. Zij deden hem op de Leidse Latijnse school, met als logisch vervolg de Leidse universiteit. Maar Rembrandt deed geen eindexamen en werd als dertienjarige jongen in de leer genomen bij schilder Jacob Isaacsz. van Swanenburgh. De jonge Rembrandt bleek uitzonderlijk veel talent te bezitten en werd toen al een veelbelovend kunstenaar genoemd. Al snel werd naar een meer talentvolle leermeester gezocht: de Amsterdammer Pieter Lastman. Historieschilder Lastman was de belangrijkste Amsterdamse kunstenaar van dat moment. Hoewel Rembrandt slechts zes maanden bij Lastman in de leer was, heeft zijn werk zeker invloed ondergaan van deze schilder. Na een half jaar keerde Rembrandt weer terug naar zijn geboorteplaats Leiden. Hij was inmiddels vrij eigenzinnig geworden en brak met vele tradities. Zo beperkte hij zich bijvoorbeeld niet tot één genre en ging hij ook niet naar Italië, wat veel van zijn collega's voor hun artistieke opleiding wel deden. Hij bouwde in Leiden een behoorlijke reputatie op, waardoor hij al spoedig opdrachten binnenkreeg. Het vroegste werk van Rembrandt is echter totaal anders dan het bekende werk van de schilder.

Licht en donker

In de loop van 1627 begon de 21-jarige Rembrandt meer en meer in 'bruinen' te schilderen. Bovendien ging hij zich toeleggen op het gebruik van licht en

Unieke tentoonstelling: Rembrandt Zelfportretten

Rembrandt dankt zijn grote faam voor een belangrijk deel aan zijn zelfportretten. In totaal zijn er 45 geschilderde, zo'n 10 getekende en ruim 30 geëtsde zelfportretten bekend. In deze werken is zijn gehele artistieke ontwikkeling te volgen. Dit jaar biedt de tentoonstelling 'Rembrandt Zelfportretten' een uniek beeld van deze ontwikkeling. De tentoonstelling zal eerst van 9 juni tot 5 september in de National Gallery te Londen worden gehouden. Daarna is de tentoonstelling van 25 september 1999 tot 5 januari 2000 in het Mauritshuis te Den Haag te bewonderen. Er worden 20 à 25 geschilderde portretten, circa 20 etsen en tekeningen en zo'n 5 werken van leerlingen bijeengebracht, afkomstig van collecties uit Nederland, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten, Duitsland, Frankrijk en Italië.

van Rijn d, arm gestorven

donker. Dit stijlmiddel werd uiteindelijk zijn specialisatie en handelsmerk. In zijn beroemdste werk 'De compagnie van Frans Banning Cock maakt zich gereed om uit te marcheren', beter bekend als de Nachtwacht, is dat stijlmiddel ook duidelijk te zien. Verder bepaalden de concentratie op een kleine groep personen en de dramatische groepering zijn werk. Rembrandt schilderde veel portretten en willekeurige 'tronies' naar model. Dit werd conterfeiten genoemd. In de zeventiende eeuw was niet iedereen even lovend over dit ambacht. Met conterfeiten werd namelijk gemakkelijk geld verdiend, omdat er een brede markt voor was. Rembrandt kreeg daarbij ook nog vaak het verwijt dat zijn portretten niet geleken. Uiteindelijk beperkte Rembrandt zich tot vier types: zelfportretten, jongemannen, oude mannen en oude vrouwen.

In 1631 verhuisde Rembrandt weer naar Amsterdam. Hier beleefde hij zijn meest succesvolle periode. Hij werd als kunstenaar erg gewaardeerd, had een groot aantal leerlingen en verdiende veel geld, zodat hij met zijn vrouw Saskia in een mooi huis kon wonen. Maar in 1642, het jaar van de Nachtwacht, ging het opeens helemaal mis met de schilder. Ten eerste overleed zijn vrouw Saskia, die hem achterliet met hun baby-zoontje Titus. Bovendien werd zijn werk in die tijd steeds minder gewaardeerd. Onder andere door zijn verkwistende leefwijze ging Rembrandt failliet: zijn huis en bezit werden in het openbaar verkocht. Tot zijn dood in 1669 leidde hij een teruggetrokken leven, waarbij hij onverstaanbaar doorging met schilderen. Rembrandt produceerde in totaal zo'n 700 schilderijen, 300 etsen en bijna 2000 tekeningen. Stuk voor stuk indrukwekkende kunstwerken die hun weg hebben gevonden in de hele wereld.

Rembrandt op de postzegels

In de serie kunstpostzegels van 1999 komen twee werken van Rembrandt voor op het velletje 'Tien uit de kunst', terwijl zijn werk 'Het joodse bruidje' is afgebeeld op een aparte uitgifte ('Vijf van Rembrandt').

Danaë (1636)

Dit schilderij heeft in de loop der tijd elf verschillende titels gehad, omdat kunstkeners nooit hebben kunnen vaststellen wat de voorstelling precies vertelt. De meest gangbare theorie is dat het de maagdelijke Danaë voorstelt, die door haar vader is opgesloten in een toren. Jupiter echter weet daar door te dringen in de gedaante van een gouden regen of een regen van goudstukken.

Het joodse bruidje (1662)

Ook van het schilderij 'Het joodse bruidje' is de achtergrond niet bekend. Kunsthistorici hebben veel bijbelse figuren voor dit schilderij voorgesteld, maar zijn er eigenlijk nooit goed in geslaagd. Een biografie-schrijver van Rembrandt, Gary Schwarz, kwam met een creatieve oplossing: in één van de kassuccessen van de Amsterdamse schouwburg, een blijspel van Jacob Cats, kwamen een paar opwindende scènes voor. Eén daarvan is dat de hoofdrolspeler de boezem van zijn medespeelster betast en deze scène zou best eens model hebben kunnen staan voor dit schilderij.

Nieuwe postz

Ouderenpostzegels

13 april 1999

Onder het motto 'Naar een samenleving voor alle leeftijden' is het jaar 1999 uitgeroepen tot het Internationaal Jaar van de Ouderen. De serie ouderenpostzegels verschijnt al weer voor de zevende keer en is gewijd aan dit thema. Vaak wordt de groep mensen van boven de 65 getypeerd als ouderwets of saai. In de serie ouderenpostzegels is te zien dat oudere mensen ook anders kunnen zijn: vrolijk, pittig en nog volop in het leven staand. Er is gekozen voor drie portretten van mensen die er op hogere leeftijd modern en actief uitzien. De linkerhelft van de postzegel bestaat uit een kleurenopbouw van witte naar steeds grijzer wordende balken; kleuren die letterlijk voor vergrijzing en figuurlijk voor oud en saai zouden kunnen staan. De geportretteerde ouderen zijn geplaatst voor een kleurige achtergrond. De waarde van de Ouderenpostzegels is 80 + 40 cent per exemplaar. Door het kopen van de ouderenpostzegels van het Fonds Zomerpostzegels komt geld beschikbaar voor het realiseren van voorzieningen voor ouderen.

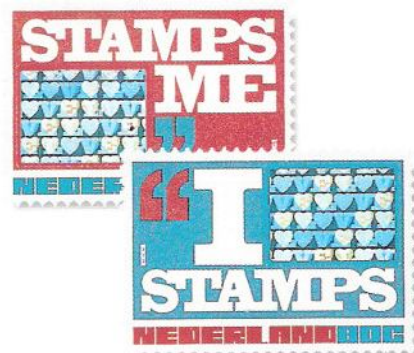
Het ontwerp en de fotografie is van Vanessa van Dam uit Amsterdam. De fotografie van de 'rode' postzegel is van Patrick Mc. Mullin uit de Verenigde Staten.

Nederland Waterland

6 mei 1999

Twee postzegels van de hand van De Designpolitie in Amsterdam zijn gewijd aan jubilea in de scheepvaartwereld: de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM) en Koninklijke Schippersvereniging 'Schuttevaer'. De KNRM viert op 11 november haar 175-jarig jubileum. Zij beschikt over 50 reddingboten, verspreid over 37 reddingstations langs de Noordzeekust, het IJsselmeer en de Zeeuwse Wateren. De boten worden bemand door 700 vrijwilligers en 12 beroepsredders die 24 uur per dag paraat staan. KSV 'Schuttevaer' bestaat dit jaar 150 jaar. Het is een overkoepelende belangenvereniging die o.a. adviezen uitbrengt voor een veilige scheepvaart. De ontwerpers hebben de praktijk van de beide beroepsgroepen op grafische wijze in beeld gebracht. Op de zegel voor de KNRM troseert het reddingbootje de woeste golven en het dreigende noodweer. Bij KSV 'Schuttevaer' varen silhouetten van vrachtschepen door grafische kanalen. De boten varen van de ene zegel door in de zegel ernaast. Over een vel met 100 zegels vaart dus een hele optocht van boten.

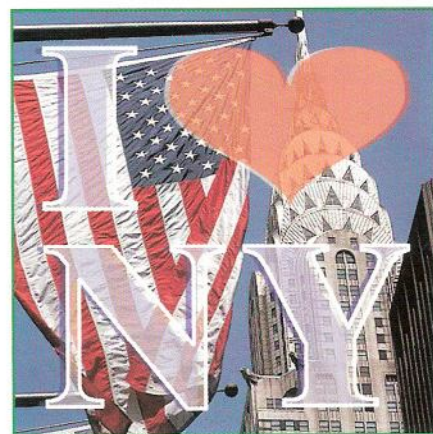
Verrassing

6 mei 1999

PTT Post heeft gehoor gegeven aan het verzoek van verschillende jongeren om de postzegels iets spannends mee te geven. Een hologram is uiteindelijk de keuze geworden van de ontwerpers, The Experimental Jetset uit Amsterdam. Beweeg je een hologram, dan verandert het beeld.

De ontwerpers over deze speciale postzegel: "Het ontwerp is een referentie naar het soort beeldtypografie dat vooral in de jaren '60 en '70 in zwang was. Het bekendste voorbeeld daarvan is de slogan 'I Love NY', waarbij het woord Love is uitgebeeld als een hartje. Het leek ons aardig om de zegel naar zichzelf te laten verwijzen."

Het werd dus 'I Love Stamps' en op een aangrenzende zegel 'Stamps Love Me'. Voor het hologram is gekozen voor het zogenaamde 'flip-effect'; in de structuur vallen bij een bepaalde lichtval een aantal hartjes weg, om plaats te maken voor letters die samen met de overgebleven hartjes het woord 'Love' vormen.

Tien uit de Kunst

Kunstuitgave

8 juni 1999

Vanaf de late Middeleeuwen beleefden de beeldende kunsten in de Nederlanden een grote bloei. Honderden jaren lang speelden kunstenaars uit de Lage Landen een belangrijke rol in de Europese kunstwereld. Een van de onbetwiste hoogtepunten van deze ontwikkeling was de schilderkunst van de Noordelijke Nederlanden in de zeventiende eeuw. Nederlandse schilders zoals Rembrandt en Jan Steen blonken uit in alle categorieën van de schilderkunst. Waar de Hollandse meesters echter vooral hun roem aan te danken hebben, zijn kleinere voorstellingen van alledaagse onderwerpen. Eenvoudige dingen uit de huiselijke omgeving werden tot in de kleinste waarneembare details weergegeven. Het leven van vrouwen en kinderen wordt op vaak ontroerende wijze verbeeld. Enkele van de meest onvergetelijke schilderijen uit de Gouden Eeuw hebben dieren tot onderwerp. 'Tien uit de Kunst' is een eerbetoon aan de schilderkunst uit de Nederlandse Gouden Eeuw. De voorbeelden zijn uit tien verschillende verzamelingen in zes landen gekozen, om aan te geven dat onze Gouden Eeuw op vele plaatsen op de wereld nog steeds gekeerd wordt. Verder is er een velletje van vijf gelijke zegels met het Joodse Bruidje van Rembrandt. Het ontwerp is van Piet Gerards uit Heerlen. Op de zegels zijn de schilderijen zo veel mogelijk in hun waarde gelaten. De typografie in de moderne Nederlandse letters Trinité en Argo geeft de postzegels een hedendaagse uitstraling, waarbij 'Nederland' als verbinding tussen toen en nu fungeert.

Vincent Smit, verzamelaar van Rembrandt-zegels

HET SCHILDEREN VAN GROEPEN IS FINANCIËEL EEN LUCCRATIEVE BUSINESS VOOR REMBRANDT. ZO SCHILDEET HIJ 'DE ANATOMISCHE LES VAN DR. NICOLAAS TULP' NIET VOORAFGEGAAN DOOR EEN KOPJE VAN HET SCHILDEREN EN HET SCHILDEREN 'DE STAALMEESTERS'.

“De Nachtwacht op een zegel, als dat zou kunnen?”

Over Rembrandt van Rijn kunnen ze Vincent Smit weinig meer wijsmaken. De assistent-makelaar uit Delft is via zijn postzegelcollectie goed thuisgeraakt in het werk van de meester én zijn leerlingen. Naar aanleiding van de uitgifte van drie speciale Rembrandt-zegels brachten we een bezoek aan deze postzegel-/kunstliefhebber.

REMBRANDT NIK ALS 'GROOTSTE SCHILDER' ALLEER TIJDEN NEDERLANDS WERKTE. HET IS DAN OOK NIET VERWONDERLIJK DAT ER VEEL TENTOONSTELLINGEN VAN HEN ZIJN GEWEEST, WAARVOOR DE REMBRANDT TENTOONSTELLING IN AMSTERDAM.

In de woonkamer van het ouderlijk huis van Vincent Smit hing vroeger een reproductie van 'De man met de gouden helm', een schilderij van Rembrandt. 'Of dat me in mijn keuze heeft beïnvloed, weet ik niet,' vertelt de 22-jarige assistent-makelaar uit Delft. 'Maar een feit is wel dat ik, voordat ik met verzamelen begon, al elke dag werk van Rembrandt zag.'

Voor dat begin moeten we zo'n twaalf jaar terug in de tijd. De 9-jarige Vincent raakte via een vriendje 'besmet' met de postzegelkoorts. Hij wilde zijn liefhebberij graag delen met anderen en dus ging hij op zoek naar een postzegelvereniging. 'Delft heeft sinds een paar jaar een jeugdafdeling van de ZHPV. Maar ik moest destijds naar Den Haag en sloot me aan bij de jeugdafdeling van de ZHPV in Den Haag.' De eerste jaren verzamelde hij alles. Maar toen hij de leeftijd bereikte dat hij mocht deelnemen aan exposities, begon Vincent zich te specialiseren. 'Ik begon met vogels, maar dat was een veel te breed onderwerp. Bij toeval kon ik voor een zacht prijsje een stuk of dertig Rembrandt-zegels op de kop tikken, compleet met wat krantenartikelen en een verslag. Dat is de basis geworden.'

Bladzij voor bladzij

Verwoed begon de inmiddels 14-jarige Vincent Smit zijn collectie en kennis van Rembrandt uit te breiden. 'Ik heb toen bladzij voor bladzij de wereld-catalogus doorgenomen, om te kijken of ik ergens de naam Rembrandt tegenkwam. Daarna kwam ik er achter dat er ook lijsten waren van zegels over de schilder.'

De jonge verzamelaar wilde graag aan tentoonstellingen deelnemen, maar daarvoor had hij meer stukken nodig. 'Want niet alle zegels die ik had, kon ik gebruiken. Ik had er bijvoorbeeld wat Rembrandt-zegels uit oliestaatjes tussen zitten. Dat zijn geen officiële zegels, want ze zijn alleen gedrukt om wat extra inkomsten te vergaren, en worden daarom 'schadelijke uitgiften' genoemd. Die mocht je niet exposeren, maar ik vond wel dat ze erbij hoorden.'

Zijn jeugdleider bij de ZHPV gaf hem het advies om zijn horizon wat te verbreden. Waren er misschien

zegels te vinden over de leerlingen van Rembrandt, of over Amsterdam uit de tijd dat de schilder er woonde? 'Die tip heeft me verder geholpen, want daarmee kon ik mijn collectie uitbouwen.' Gaandeweg kwamen er ook stempels en postklare stukken bij. 'Laatst heb ik nog iets leuks in handen gekregen: poststukken met een speciale Rembrandt-zegel uit 1935 die verstuurd zijn door het Rijksmuseum ter gelegenheid van een Rembrandt-tentoonstelling. Zulke dingen staan niet in de catalogi, maar ze geven je collectie toch iets bijzonders.'

Veel gelezen

Door het verzamelen heeft Vincent ook veel over Rembrandt gelezen. 'Je steekt vanzelf een hoop op over kunst, en dat is toch een leuke bijkomstigheid. Zo is in de loop van de jaren duidelijk geworden dat verschillende schilderijen ten onrechte aan Rembrandt zijn toegeschreven en dat ze geheel of gedeeltelijk door zijn leerlingen zijn gemaakt. Zulke dingen moet je natuurlijk ook weten voor je collectie.'

Ook de figuur van Rembrandt van Rijn zelf heeft hem altijd geboeid. 'Hij is arm geboren, heel rijk geweest en weer arm gestorven. En weet je wat een van de redenen was dat ie weer arm werd? Zijn verzamelwoede! Hij verzamelde zelf kunst, en als hij iets absoluut in zijn bezit wilde hebben, smeed hij geld over de balk.'

Vincent is sinds een jaar assistent-makelaar en volgt naast zijn fulltime baan een studie. De makelaar slokt het gros van zijn tijd op en hij kan niet meer zoveel tijd aan zijn collectie besteden als vroeger. Maar hij blijft nog steeds alert als het om nieuwe Rembrandtstukken gaat. 'Nu is het Mauritshuis in de race voor de aankoop van 'Het portret van een oude man'.

Dan is de kans groot dat ze straks met een stempel komen. Zoiets hou ik wel in de gaten.'

De Delftse verzamelaar, die zelf bezig is met een artikel over zijn Rembrandt-collectie voor het blad Philatelie, vindt het dan ook bijzonder leuk dat er nu drie zegels met werk van Rembrandt uitkomen. Als het aan hem ligt, krijgen de zegels nog een vervolg. 'De Nachtwacht, toch het pronkstuk van de vaderlandse kunstgeschiedenis, is nog nooit op zegel afgebeeld. Misschien dat-ie nog eens met andere hoogtepunten uit de schilderkunst, als serie kan verschijnen.'

Wie weet wordt de wens van Vincent nog eens vervuld. Intussen blijft hij zijn collectie gestaag uitbreiden. 'Ik heb nu zo'n honderd zegels van en over Rembrandt en daarnaast heel veel andere stukken. Helemaal volledig krijg ik m'n collectie niet, maar daar lig ik echt niet wakker van. Het verzamelen, met het puzzel- en speurwerk dat daarbij hoort, is op zich al leuk genoeg.'

De brieven van Goethe

Hoeveel brieven Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832) precies tijdens zijn leven geschreven heeft, is niet bekend, maar het moeten er zo'n vijftienduizend zijn geweest. Bij mijn weten heeft de dichter geen brieven naar andere werelddelen gestuurd; ik denk dat verre brieven van de dichter bijvoorbeeld het negental uitmaakte dat hij aan zijn zoon August stuurde toen deze in 1830 een reis naar Italië maakte. Sedert de uitgave van de brieven en dagboeken van August die hij tijdens zijn Italiaanse verblijf schreef, *Auf einer Reise nach Süden* (1999), kunnen we precies zien wanneer hij een brief krijgt en dus terug kan schrijven. Een voorbeeld: vader Goethe schrijft vanuit Weimar (in het oosten van Duitsland) zijn eerste brief op 30 april, op 11 mei schrijft de zoon in een brief vanuit Milaan: 'Ik heb nog niet een zinnetje uit Weimar ontvangen'. Op 15 mei schrijft hij in een P.S. dat het verzenden van een poststuk in Milaan een kostbare zaak is. Hij verzoekt zijn vader er vrede mee te hebben dat hij niet zoveel schrijft, maar dat hij uiteraard zijn dagboek bij thuiskomst zal laten lezen (hij zou echter onverwacht in Rome sterven op 27 oktober 1830).

Op 24 mei schrijft August dat hij twee brieven van zijn vader heeft gekregen: die van eind april en een andere van 10 mei. Dat wil dus zeggen dat een brief van Midden-Duitsland naar Noord-Italië zo'n honderdzeventig jaar geleden er twee à drie weken over deed. Dat vind ik een hele prestatie, vooral omdat er nog geen officiële postdiensten en postzegels bestonden, het vervoer een hele onderneming was en het nauwkeurig adresseren niet of nauwelijks tot de mogelijkheden behoorde.

Over de post in Weimar bestaat een recent boek. Het werd geschreven door Werner Bühling en heet *Die Post in Weimar* (1995). Uit dat leuke boek blijkt dat er pas in 1819 in het hertogdom, waar Weimar toe behoorde, een postverordening van kracht werd. De eerste regelmatige postdienst werd vier jaar later opgezet en die was waarachtig niet intercontinentaal: namelijk van Weimar naar Rudolstadt, een afstand van vijftiengint kilometer. In 1827 werd het traject Weimar-Gotha-Eisenach (honderd kilometer in totaal) met snelle paarden bediend. Een brief was in enkele uren in Gotha of Eisenach.

De eerste brievenbus verscheen in Weimar in 1834, maar daarin gingen nog brieven zonder postzegels.

Het gebruik van zegels kwam in Weimar en omstreken tussen 1852 en 1856 in zwang.

Kortom: het kan toch een wonder genoemd worden dat Goethe met zijn zoon in Italië kon corresponderen zonder postzegels, zonder brievenbussen en zonder snelle ruiters op officiële postroutes. Het eigenaardigste van de enorme correspondentie van Goethe en zijn vrienden is het feit dat er niet of nauwelijks sprake is van vermiste brieven, van brieven die niet of veel te laat aankomen of van pakjes die beschadigd zijn. Ondanks alle traagheid leverde de post in het pre-postzegel- en pre-officiële postdiensttijdperk fantastisch werk af. En daarom kunnen we nu al die brieven van Goethe lezen, want er zijn er meer dan dertienduizend bewaard gebleven,

ondanks dat deze poststukken over hoge bergen werden gedragen, in lekke koetsen werden vervoerd en door onbeëdigde postbestellers werden afgeleverd.

Boudewijn Büch

Collect

Boudewijn Büch

Actueel

Uitslag enquête

De Verzamelerservice wil graag haar service verder verhogen door o.a. het aanbieden van buitenlandse postzegels. Bij Collect 18 ontvingen daarom enkele duizenden lezers een enquêteformulier met de vraag met welke landen het assortiment buitenlandse postzegels zou moeten worden uitgebreid.

Uw reacties hebben tot de volgende top 10 geleid:

1. Nederlandse Antillen	6. België
2. Aruba	7. Groot-Brittannië
3. Suriname	8. Verenigde Staten
4. Duitsland	9. Zwitserland
5. Indonesië	10. Vaticaanstad

Graag willen we iedereen bedanken die aan de enquête heeft meegewerkt. De Verzamelerservice gaat hard aan de slag met deze top tien. Met enkele landen zijn we reeds in gesprek.

Bijzonder boek

Meer dan 50.000 Nederlanders hebben over hun belevenissen op 15 mei 1998 een brief geschreven aan de toekomst.

De zestig opmerkelijkste, meest humoristische

en ontroerendste brieven zijn opgenomen in de bundel *Brieven aan de toekomst*.

Dit bijzondere boek is voor f 24,90 verkrijgbaar in de boekhandel.

Binnenkort in Collect

In de volgende Collect onder andere aandacht voor de volgende postzegeluitgiften:

6 juli: 10 voor uw brieven

7 september: Bedrijvenzegel

8 oktober: Strip 1999

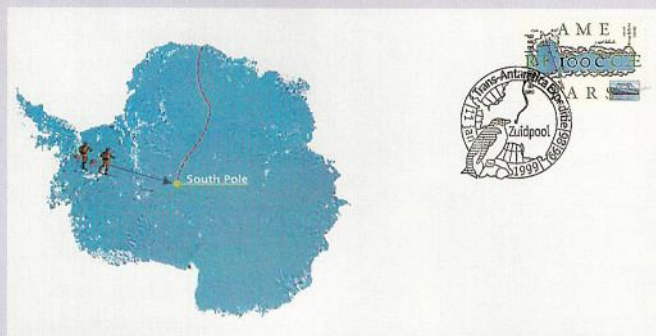
15 oktober: 200 Jaar Post

Aanvullingsets voor 100 Jaar Vorstinnen

Sinds vorig jaar biedt de Verzamelservice van PTT Post het schitterende album '100 Jaar Vorstinnen' aan. Dit album kan gekocht worden inclusief 100 postzegels die in het album thuishoren. PTT Post kan u nu nog een aantal aanvullingsets aanbieden met postzegels die eveneens in het album kunnen worden ondergebracht. Elke aanvullingset bevat tussen de 20 en 30 postzegels en kost f 29,95. Zie pagina 31 voor meer informatie.

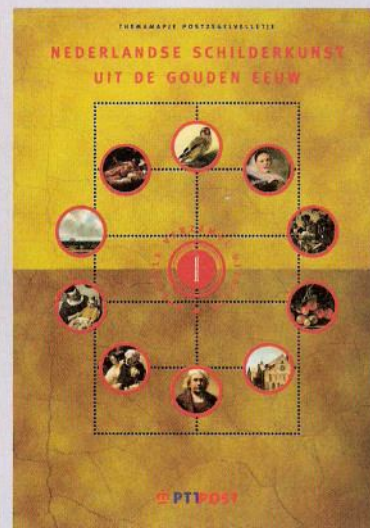
Expeditie

De speciale tentoonstellingsenvelop die in GSE-verband is uitgegeven voor de VerzamelaarsJaarbeurs, met als onderwerp de TNT Post Group Trans-Antarctica Expedition 98/99, is nu bij de Verzamelservice te koop. U kunt de envelop bestellen zo lang de voorraad strekt. Trans-Antarctica Expedition 98/99. Prijs: f 5,00. Bestelnummer: 699012

Nieuw: Themamapjes!

Vlak voor het ter perse gaan van deze Collect was het ontwerp voor een compleet nieuw verzamelproduct gereed: Themamapjes. PTT Post zal elk jaar twee tot vier themamapjes gaan uitgeven gebaseerd op een speciaal postzegelvelletje. Leuk om naast uw postzegels of postzegelmapjes te verzamelen! Maar ook om cadeau te geven of te krijgen. Kijk op pagina 36 voor meer informatie.

Postpenning voor trouwe klanten

Bij deze Collect vindt u een penning die speciaal voor PTT Post is geslagen bij De Nederlandse Munt. Een cadeau voor alle trouwe klanten van de Verzamelservice. De speciale penning bevat een afbeelding van de Inhoudingspostzegel van Koningin Juliana in 1948. Van de penning is ook een massief zilveren uitvoering bij de Verzamelservice verkrijgbaar onder bestelnummer 629907 (zie pagina 33). Deze zilveren Postpenning in proofkwaliteit is geslagen in een oplage van slechts 500 exemplaren en kost f 80,00.

Nieuw: Ierse postzegels

Voortaan kunt u bij de Verzamelservice ook terecht voor Jaarcollecties en Jaarboeken van Ierland. Kijk op pagina 2 en 24 voor meer informatie.

Mooiste postzegel van 1998

In de vorige Collect hebben we u gevraagd ons te laten weten welke postzegel uit 1998 u het mooist vond. Veel lezers schreven ons dat de keuze moeilijk was. Uiteindelijk heeft iedereen toch een keuze kunnen maken en dat heeft geleid tot de volgende uitslag:

1. Wilhelmina/Gouden Koets	33%
2. Vier Jaargetijden	13%
3. Huwelijkspostzegel	8%
4. Nederland Waterland 80 ct	7%
5. Priority 100 ct	4%
10x creatief	4%
Jan, Jans en de kinderen	4%

Themaboek Schilderkunst

Proef post- orderen

Schilder
kunst

In samenwerking met PTT Post heeft DAVO een fraai boek over postzegels en schilderijen uitgegeven. U leest er meer over in de folder bij deze Collect.

PTT Post start voor het verzenden van post een proef met het postorderen van onder andere velletjes postzegels, pakketzegels en brochures. Deze producten worden in een huis-aan-huis catalogus aan de klanten aangeboden. Klanten kunnen via een bestelformulier of telefonisch de producten bestellen waarna deze de volgende dag bij de klant worden bezorgd. De proef vindt plaats in Groningen en in Den Haag. Voor de klanten die postzegels verzamelen wordt al langer de mogelijkheid geboden om de postzegels per post te bestellen. Deze service wordt ongewijzigd voortgezet.

Postzegeluitreiking te water

Een bijzondere uitreiking van twee bijzondere zegels.
Zo kan de ceremonie midden op het IJsselmeer die op
6 mei jl. plaatsvond, het best worden omschreven.

Midden op het IJsselmeer, op een steenworp afstand van de haven van Urk, werden onlangs op een bijzondere wijze twee nieuwe zegels ter doop gehouden. De reddingsboot Koningin Beatrix en het binnenvaartschip Nocotrans waren elkaar, speciaal voor deze gelegenheid, tot op een haar breedte genaderd. Terwijl de schepen tegen elkaar aan lagen, werden vanaf het ene schip twee postzegels van 80 cent geplakt op een envelop die zich op het andere schip bevond. Het plakken van de zegels gebeurde door prof.dr. Jan Terlouw, voorzitter van de Koninklijke Schippersvereniging Schuttevaer en door mr. J.C. van Munster van Heuven, voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM).

Schepen in nood

Het is niet toevallig dat juist deze beide verenigingen het onderwerp vormen van de nieuwe emissie in de serie 'Nederland Waterland'. Want ze hebben dit jaar allebei een jubileum te vieren. De oudste van de twee, de KNRM, is 175 jaar geleden opgericht door enkele Amsterdamse en Rotterdamse notabelen. Aanleiding voor de oprichting was een ramp voor de kust bij Den Helder. Tijdens een poging om de opvarenden van een zinkend fregat te redden, was daarbij het gros van de inderhaast opgetrommelde redders omgekomen. Dat bewees eens te meer

dat het hoog tijd was voor een professionele organisatie die gespecialiseerd was in het redden van schepen en hun bemanning in nood.

Sinds de oprichting heeft de KNRM vele duizenden mensen het leven gered en nog steeds staan de 700 vrijwilligers en 12 beroepsredders 24 uur per dag paraat om mensen die op het water in gevaar zijn, te helpen. De KNRM beschikt daartoe over 50 reddingsboten en over 37 reddingstations, die verspreid zijn langs de Noordzeekust, de Waddenzee, het IJsselmeer en de Zeeuwse Wateren.

De Koninklijke Schippersvereniging Schuttevaer, die anderhalve eeuw geleden is opgericht, ontleent haar naam aan Willem Jan Schuttevaer. Hij voer in 1849 met zijn schip dwars door de tolketting in het Zwolsche Diep, om zo te protesteren tegen de tolheffing. Daarmee legde hij de basis voor een belangenvereniging voor de binnenvaart die momenteel ruim 3.200 leden telt. De vereniging geeft onder meer het bekende 'Weekblad Schuttevaer' uit en zet zich in voor het bevorderen van een veilige vaart, door te adviseren over veilige vaarwegen, sluisen, bruggen en verkeersregels op het water.

Moderne vormgeving

Hoewel de aanleiding voor de uitgifte van de beide zegels in het verleden ligt, is bij het ontwerp zeker niet gekozen voor een gedateerde vormgeving. De zegels, die ontworpen zijn door de

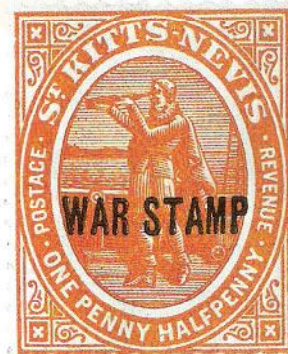
Amsterdamse studio De Designpolitie, beelden de hedendaagse praktijk van de beide verenigingen op treffende wijze uit. Op de KNRM-zegel trotseert een moderne reddingsboot de woeste golven, terwijl op de Schuttevaer-zegel silhouetten van eigentijdse vrachtschepen te zien zijn die door grafisch weergegeven kanalen varen. De schepen varen van de ene zegel naar de andere. Dat levert op een vel van 100 zegels een fraai en uniek schouwspel op: een complete optocht van boten op postzegels.

Valse noten
en linkse bussen:

fouten op postzegelsformat

Waar gehakt wordt, vallen spaanders. Dat bekende spreekwoord geldt ook in de wereld van de postzegels. Want al gaan de meeste ontwerpers ongetwijfeld uiterst zorgvuldig te werk, toch worden er fouten gemaakt. Vaak gaat het daarbij om details, die de gewone gebruiker over het hoofd ziet, maar die verzamelaars - die nu eenmaal gewend zijn om zegels minutieus te bestuderen - genadeloos ontmaskeren.

En aardig voorbeeld van een verkeerd detail is te zien op een zegel die voor de Eerste Wereldoorlog is uitgegeven door St. Kitts, een eiland in het Caribisch gebied. Op de zegel is Columbus afgebeeld die door een verrekijker tuurt. Dat de ontdekker van Amerika graag wilde weten of er land in zicht was, is begrijpelijk. Maar dat hij daarvoor anno 1492 een dergelijke kijker gebruikte, is hoogst onwaarschijnlijk. Want het zou nog meer dan honderd jaar duren voordat de Middelburgse brillenslijper Zacharias Jansen de eerste verrekijker construeerde.

Bladmuziek

Soms zijn dergelijke fouten voor de posterijen aanleiding tot de uitgifte van een gecorrigeerde zegel. Dat gebeurde met de Schumann-herdenkingszegel, die de voormalige DDR uitbracht in 1956, het honderdste sterfjaar van de componist. Op de zegel is bladmuziek te zien. Echter, het was geen werk van Schumann, maar de noten van een lied van Schubert. De PTT ontdekte de fout en gaf snel een nieuwe versie uit, ditmaal wel met een muziekstuk van Schumann. De fout werd al snel door verzamelaars ontdekt, met als gevolg dat de zegel in no-time uitverkocht was. Verzamelaars hoopten dat de foute zegel fors in waarde zou stijgen. De Duitse

a

Posterijen besloten echter tot een uitgifte van een verbeterde zegel in een vrijwel gelijke oplage en de waardestijging bleef uit.

Anders kijken

De hierboven aangehaalde voorbeelden van zegels met een foutje zijn afkomstig uit de collectie van Ger van Driel. De verzamelaar uit Groenekan, die tevens voorzitter is van het maandblad Philatelie, legt zich sinds eind jaren zeventig toe op het verzamelen van 'foute' zegels. De vele zegels die zijn verzameling telt, maken duidelijk dat geen enkel land aan zegels met fouten ontkomt. Tegelijk laat het ook zien hoe leuk het is om aan de hand van zo'n bijzonder thema zegels te verzamelen. Want het zorgt ervoor dat je anders naar de afbeeldingen op postzegels gaat kijken.

Verkeersvergissingen

Soms zijn die fouten voor iedereen die goed kijkt duidelijk te zien. Zo zien we op de hiernaast afgebeelde Italiaanse zegel uit 1957 een stoplicht dat op rood staat. Maar het rode licht zit onder, en dat is niet alleen in Nederland, maar ook in Italië volstrekt uitgesloten. Een iets scherpere blik is vereist voor de zegel die West-Duitsland wijdde aan de internationale verkeers tentoonstelling van 1965. Dat de afgebeelde

stadsbus deuren aan de voorkant en in het midden heeft, is niet vreemd. Merkwaardiger is dat de voorkant van de bus zich links op de tekening bevindt, want dat betekent dat (gesteld dat het geen Engelse bus is) de passagiers midden op straat moeten in- en uitstappen.

Vorstin en arbeider

Ook Nederland kent zijn zegels met foutjes. Een voorbeeld is de zegel die in 1948 is gewijd aan de Vrede van Munster, met het Paleis op de Dam erop. 'Daarop is duidelijk te zien dat de wimpel uithangt,' vertelt Van Driel. 'Dat betekende dat de koningin binnen moest zijn, en dus moesten

Sportflaters

Een bron van veel postzegels met foutjes zijn de Olympische Spelen. Voor menig land zijn de spelen aanleiding om series uit te geven en daarbij worden doorgaans verschillende sporten afgebeeld. Bij de weergave van die sporten gaat echter nogal eens wat mis. Zo is er een aantal zegels (onder meer de hier afgebeelde zegel uit Spanje uit 1976) die bokkers laten zien met ontbloot bovenlijf. Dat komt

echter alleen in het profboksen voor. Amateurbokkers hebben altijd een shirt aan. Een andere amusante 'sportieve vergissing' is de zegel met tennisser die het Franse Togo in 1964 uitgaf bij de Olympische Spelen in Tokio. Op de tennisser zelf is niets aan te merken. Tennis stond in dat jaar echter niet als wedstrijdsport op de olympische agenda.

er voor het paleis twee schilderhuisjes met wachten horen te staan. Maar die zijn nergens te bekennen!' Bij een andere Nederlandse zegel met fout kreeg Van Driel een tip van een verzamelaar die vroeger in de mijnen had gewerkt. 'Hij vroeg me eens goed te kijken naar de zegel die in 1953 is uitgegeven bij

het 50-jarig bestaan van de Staatsmijnen. Je ziet een mijnwerker die bezig is kolen los te maken. Zijn rechterhand gebruikt hij voor de

handgreep en zijn linkerhand ligt bovenop. Maar dat laatste zou geen enkele mijnwerker ooit doen. Want dan was de kans veel te groot dat je stukken steen op je hand kreeg.'

Blijvende stroom

Zegels met foutjes zijn niet automatisch meer waard. 'Dat is alleen het geval als de foute zegel echt zeldzaam is, bijvoorbeeld doordat het grootste deel van de oplage is ingetrokken,' zegt Van Driel. 'Maar meestal laten de posterijen het gewoon zo.' Dat maakt het niet minder interessant aan de hand van dit thema een collectie op te bouwen. Van Driel is er niet bang voor dat de toestroom van nieuwe zegels voor zijn collectie zal opdrogen. 'Zolang er zegels worden uitgegeven, zullen er fouten worden gemaakt. Wat dat betreft is ook postzegelontwerpers niets menselijks vreemd.'

Maak kans op een schitterend boek over schilderkunst

kruiswoordraadsel

Van links naar rechts:

- 1 gemak - 5 uitstalling - 9 Griekse letter -
- 11 weefsel - 12 kwinkslag - 13 musicus - 15 plaats in Engeland - 17 ontvangstbewijs - 19 Rembrandt van Rijn - 20 gallium - 22 militair - 23 geboorteplaats van Rembrandt - 24 voornaam van de vrouw van Rembrandt - 25 klein kind - 27 Griekse letter - 29 museum met veel werken van Rembrandt - 31 wild zwijn - 32 peulvrucht - 33 voetbalterm - 36 kunstproduct - 38 voor - 39 plaats in Duitsland - 41 uittreksel - 42 geheimzinnig.

Van boven naar beneden:

- 1 langwerpig handtasje - 2 bedompt - 3 brandstof - 4 titulo pleno - 5 dat is - 6 voedsel - 7 zwaar en lijvig - 8 zuivelproduct - 10 Europese taal - 13 kleine siervoorwerpjes aan een armband - 14 inwendig orgaan v.e. bepaalde vorm - 16 Technische Hogeschool - 18 voegwoord - 21 zwemvogel - 22 jong dier - 25 tokkelinstrument - 26 deel v.e. Oud-Romeinse woning - 28 afgelegen oord - 29 persoonlijk voornaamwoord - 30 senior - 34 Europeaan - 35 heldendicht - 37 droog - 38 ondergevel - 39 etage - 40 samarium.

1		2		3		4		5		6		7		8
						9	10							
11												12		
			13								14			
15		16									17	18		
		19												
20	21												22	
	23							24						
25							26						27	28
		29										30		
31											32			
			33	34							35			
36		37										38		
						39		40						
41								42						

Zet de letters uit de vakjes met corresponderende nummers over naar het oplossingsbalkje en u leest daar het oplossingswoord van de puzzel.

28	8	23	32	34	15	25	17	12
----	---	----	----	----	----	----	----	----

Puzzelprijs:
5 schitterende boeken over schilderkunst inclusief bijbehorende postzegels!

Schrijf de oplossing van deze puzzel op een briefkaart en stuur deze vóór 1 augustus 1999 naar:
Puzzel Collect
Postbus 30051
9700 RN Groningen

Over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd. De prijzen worden niet in geld uitgekeerd. De prijswinnaars krijgen persoonlijk bericht.

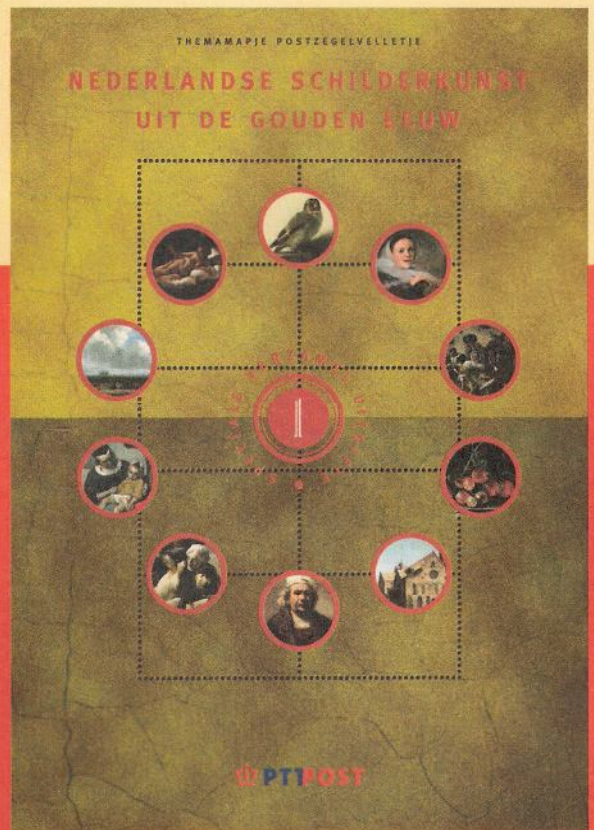
Collection

Kunstcollectie voor f 99,00

Speciaal voor deze Collect die in het teken van kunst staat, hebben wij een aantrekkelijke aanbieding voor u: 500 kunstpostzegels uit de hele wereld plus een insteekboek van 64 witte bladen voor slechts f 99,00!

Kunstcollectie plus insteekboek f 99,00
Bestelnummer 699504

Themamapje Schilderkunst

Vlak voor het ter perse gaan van deze Collect was het ontwerp voor een compleet nieuw verzamelproduct gereed: Themamapjes. PTT Post zal elk jaar twee tot vier themamapjes gaan uitgeven gebaseerd op een speciaal postzegelvelletje. Leuk om naast uw postzegels of postzegelmapjes te verzamelen! Maar ook om cadeau te geven of te krijgen. Het eerste themamapje staat in het teken van de schilderkunst in de Gouden Eeuw. Behalve natuurlijk het schitterende postzegelvelletje vindt u in dit mapje achtergrondinformatie over de schilderkunst in de Gouden Eeuw. Bovendien wordt kort stilgestaan bij elke postzegelafbeelding. Dit smaakvolle themamapje is nu te koop bij de Verzamel-service voor f 12,50.

Themamapje Schilderkunst f 12,50
Bestelnummer 990788